

خاطره یک مسافر فرانسوی از گردشگری مذهبی در ایران

معنویت از نمای نزدیک

فاطمه بختیاری

مترجم

ژیل باربیر عکاس و جهانگردی فرانسوی است که پیش از این چند مرتبه به ایران سفر کرده است. در یکی از سفرهای ژیل به ایران که همزمان با ماه محرم بود او تجربه مواجهه با عزاداری‌های عاشورا را به دست آورد و سعی کرد این تجربه را در سایتش بنویسد. او این متن را این گونه آغاز کرده است: «عاشورا مصادف است با دهمین روز از ماه محرم - اولین ماه از تقویم اسلامی. مسلمانان سنی آن را روز مناسبی برای گرفتن روزه مستحبی می‌دانند، زیرا در این روز بود که حضرت نوح کشتی خود را ترک کرد و خداوند نیز در همین روز دریای سرخ را برای یهودیانی که از فرعون فرار می‌کردند گشود و آنها را در آن دریا پناه داد.

عاشورا برای مسلمانان شیعه روز عزاداری شهادت امام حسین(ع) است. این روز با مراسم عزاداری و عزیه‌خوانی همراه است. برخی از شیعیان تلاش می‌کنند با زنجیر زدن درد و رنج امام حسین(ع) را شبیه‌سازی کنند.»

محرم در بازار کاشان

بیشتر کوچه‌های بازار کاشان با پرچم‌هایی سیاه پوشانده شده بودند، فعالیت بسیار محدودی در این بازار دیده می‌شد و بیشتر مغازه‌ها بسته بودند. با دیدن این صحنه می‌توانستید بگویید که آن روز روزی معمولی در زندگی بازار کاشان که معمولا مکانی بسیار پر تحرک و زنده است به شمار نمی‌رود. در ساعات مختلف روز - هر بار در محلی متفاوت از بازار - مردم دور هم جمع می‌شوند، با هم دعا می‌خوانند و یاد شهادت امام حسین(ع) را زنده می‌کنند. مردم سرشار از عاطفه و احساس هستند و گریه کردن در این روز کاری عجیب و غریب یا غیرعادی به شمار نمی‌رود.

یکی از مغازه‌داران من را دعوت کرد تا به یکی از این اجتماعات ملحق شوم. در آنجا با چای و خوراکی از من پذیرایی کردند و حتی من می‌توانستم از مراسم آنها عکسبرداری کنم. خاطره‌ای بسیار عمیق و تاثیرگذار از سفر من برایم باقی ماند!

تفسیر عاشورا در ایران

آنچه آشکارا در ایران شاهد آن هستم میل شدیدی دولتمردان ایرانی و مقامات مذهبی به تفسیر عاشورا برای بازدیدکنندگان، نقش آن در اسلام شیعه و پیام صلح و مقاومتی است که در عاشورا نهفته است. همچنین تاکیدی شدید بر نقش عزاداری و تزکیه حاصل از سوگواری عاشورایی در ایران وجود دارد.

در بسیاری از اماکن، روحانیون جوان به بازدیدکنندگان خوشامد می‌گویند و از آنها دعوت می‌کنند تا برایشان به تفسیر عاشورا و پیام صلح و عشقی که اسلام به همراه دارد بپردازند. این روحانیون جوان انسان‌هایی بی‌اندازه گرم و صمیمی هستند، به خوبی آموزش دیده و از دانش

تدارکات و آماده‌سازی برای مراسم عاشورا

من در سپتامبر ۲۰۱۷ پس از دیدن آگهی کوتاهی از ایران بی‌هیچ مقدمه‌ای تصمیم گرفتم که به این کشور سفر کنم. به این ترتیب هیچ تصویری از این که چه ماجراهایی در این سفر رخ می‌دهد یا حتی این که از قضا در مقدس‌ترین روز از نظر شیعیان در ایران خواهیم بود در ذهنم نداشتیم.

اگر برای شما هم پیش بیاید که مصادف با عاشورا به ایران سفر کنید، به یاد داشته باشید که این روز تاثیری قابل توجه بر سفر شما و بازدید شما از ایران خواهد کرد: در طول ده روز اول ماه محرم از سرعت هر فعالیتی در ایران کاسته می‌شود و در طول سه روز نزدیک به عاشورا (هشتم و یازدهم و دهم محرم) کشور ایران به‌طور کلی متوقف و تعطیل است. ساده‌تر این که همه‌جا در این سه روز در ایران بسته و تعطیل است. منظور از همه‌جا یعنی نه تنها مغازه‌ها، بازارها، موزه‌ها، جاذبه‌ها و دیدنی‌ها بلکه ایستگاه‌های اتوبوس و تقریباً همه چیز تعطیل است. باید بدانید که حتی در این روزها اعمال دینی و مراسم مذهبی متعددی در مساجد برقرار است و به این ترتیب دسترسی شما به مساجد (حتی نمادین‌ترین آنها از جمله مسجد جامع اصفهان) هم محدود خواهد شد.

آغاز محرم در مشهد

هیچ جایی بهتر از حرم مقدس امام رضا(ع) در مشهد - مقدس‌ترین مکان در ایران - وجود ندارد که بتوانید شاهد آغاز ماه محرم در آن باشید. جمعیتی انبوه و غیرقابل وصف برای شرکت در نماز جمعه حاضر شده بودند؛ جمعیتی یک‌دست سیاهپوش که منظره‌ای به‌شدت تاثیرگذار را برای هر بیننده‌ای خلق کرده بودند.

قابل توجهی برخوردارند، انگلیسی را به خوبی صحبت می‌کنند و اساتیدی درخشان هستند که در هنر فصاحت و بلاغت مهارت دارند. یکی از پیام‌های کلیدی که بارها و بارها در لابه‌لای سخنان این مردان جوان تکرار می‌شد، این بود: «ایرانیان و مسلمانان داعش نیستند. ما شباهتی به آنها نداریم.»

صفوف سینه‌زنی عاشورا در اصفهان

من روزهای هشتم و نهم محرم در اصفهان بودم و از آنجا که هر جا و هر چیزی تعطیل بود، کاملاً محدود شده بودم. به این ترتیب این فرصت در اختیار من قرار گرفته بود تا در خیابان‌ها پرسه بزنم و صفوف سینه‌زنی عاشورایی را دنبال کنم. لازم نبود جای دوری بروم. یکی از صفوف اصلی از سی‌وسه‌پل - پلی قدیمی بر فراز زاینده‌رود - شروع می‌شد.

در آنجا هم دوباره شگفت‌زده شدم از این که بازدیدکنندگان چقدر گرم و صمیمی مورد استقبال قرار می‌گرفتند و من می‌توانستم هر چقدر که می‌خواستم از آن رویداد عکس بگیرم (حتی روحانیون هم قبول می‌کردند که در عکس من حضور داشته باشند و برای این کار ژست می‌گرفتند). بار دیگر هم به صرف چای و شیرینی دعوت شدم. چند بار هم از من خواسته شد با آنها عکس بگیرم.

مراسم عاشورا در شهرستان اشکذر در نزدیکی یزد

من روز دهم محرم و دقیقاً صبح روز عاشورا به

یزد رسیدم (از آنجا که هیچ وسیله نقلیه عمومی برای تقریباً سه روز پیدا نمی‌شد مجبور شدم برای رفتن از اصفهان به یزد یک تاکسی دربست کرایه کنم). اگرچه برای سفر از اصفهان به یزد از قبل برنامه‌ریزی نکرده بودم، اما انتخابی عالی بود. مراسم عاشورا در اشکذر در نزدیکی یزد یکی از بزرگ‌ترین مراسم ایران است و از تمام شبکه‌های تلویزیونی ایران به طور زنده پخش می‌شود.

در یزد هم همه چیز عالی تدارک دیده شده بود؛ هر بازدیدکننده خارجی به یک تور رایگان شامل گشت با اتوبوس، تولیدر انگلیسی زبان، نهار و جایی مناسب برای تماشای مراسم عاشورا دعوت می‌شد. من تنها توریست آن روز در یزد نبودم. سه اتوبوس پر از توریست شد و در پایان تولیدر به ما گفت که ما ۱۵۰ نفر خارجی هستیم. حتی پس از پایان مراسم نماینده مجلس یزد با ما دیدار کرد، سفرمان به ایران را خیرمقدم گفت و درباره پیام عاشورا اندکی توضیح داد و در لابه‌لای صحبت‌های خود بر این حقیقت تاکید کرد که ایرانیان و مسلمانان ایرانی داعش و تروریست نیستند و این اولین بار نبود که من چنین صحبت‌هایی را در ایران شنیده بودم.

مراسم عاشورا در یزد به نوبه خود یک نمایش واقعی و شورانگیز است:

♦ این مراسم با دعا و نیایش شروع می‌شود. جمعیتی انبوه که تقریباً سیاهپوش هستند و برخی از آنها شال‌های سبز بر گردن دارند با یکدیگر سرودی می‌خوانند که به آن سرود غزا می‌گویند و به صورتی موزون و هماهنگ بر سینه‌های خود می‌کوبند و نام حسین(ع) را صدا می‌زنند. ♦ اصلی‌ترین بخش این مراسم نمایشی عظیم از شهادت امام حسین(ع) است که در آن صدها بازیگر، اسب و شتر دیده می‌شود و سکونتگاه آنها (خیمه‌هایی در بیابان) به آتش کشیده می‌شود. منظره‌ای دیدنی و واقعا شگفت‌انگیز!

♦ مراسم با اقامه نماز به پایان می‌رسد و جمعیت نخل بسیار بزرگی را بر سر می‌گیرند و قبل از نماز با بر سر داشتن نخل دایره‌وار می‌چرخند. این حرکت دوار همچنان ادامه دارد و بارها تکرار می‌شود.